

Een huis, Beer. Een wonderlijk, prachtig mooi huis. Met een schoorsteen. Het mooiste huis van de wereld, Beer. Daar kunnen we wonen.

Janosch: *O, wat mooi is Panama!*

Dat dit het begin was van iets – Niña Weijers

Ik denk dat het begon met de verhuizing, maar dat is iets wat je alleen achteraf kunt zeggen. Niet dat het dan geen leugen is. Dingen beginnen altijd eerder dan je denkt, onzichtbaar en geruisloos, als bewegingen onder de grond. Ik zag eens een filmpje van een brug die verkeerd was gebouwd en meedeinde op de wind. Het wegdek golfde alsof het niet van asfalt was gemaakt maar van iets kneedbaars, en toen er een storm opzette werden de golven zo hoog dat de brug in elkaar stortte. Niemand die het had zien aankomen, dat de golven tot meer golven zouden leiden, dat de eerste golf al de belofte inhield van de laatste golf. Dat is wijsheid achteraf.

We hadden bijna drie jaar op de begane grond van een gebouw met vijftien verdiepingen gewoond, en volgens Rus waren we vast komen te zitten in ons eigen hoofd, als vogels die ergens naar binnen waren gevlogen en de uitgang niet meer konden vinden.

'We moeten ons hoofd uit', zei hij op een avond toen we naar bewegende beelden op de televisie keken, 'we hebben verplaatsing nodig'.

Toen hij dat had gezegd, over die vogels en die verplaatsing, moest ik denken aan een bordje dat ik de afgelopen weken uit een raam op de vijftiende verdieping had zien steken. Op het bordje stond: 'TE HUUR', en daaronder, in schuine letters, '*Specht&Vink Makelaars*'. Ik had dit tot nu toe alleen geregistreerd, een uitstulping uit ons gebouw. Nu dacht ik aan wat het betekende, en zei: 'Waarom verhuizen we niet naar dat appartement op de vijftiende?'

Rus keek me aan, en ik zag dat in zijn hoofd allerlei dingen in gang waren gezet. 'Dat is briljant Lena', zei hij uiteindelijk, 'gewoon in een rechte lijn omhoog'.

En dat is wat we deden, als vogels die een uitweg hadden gevonden.

Van bovenaf gezien bestond de stad op een heel nieuwe manier, alsof er een ander licht op scheen. Wanneer ik naar buiten keek door de ramen van het nieuwe appartement, zag ik dat de dingen zich niet langer toonden als zichzelf, maar als dingen ten opzichte van andere dingen, aanknopingspunten die opgeteld een stad vormden. Elk aanknopingspunt maakte een nieuwe richting mogelijk, en zo werd ook het bewegen van mensen door de stad mogelijk gemaakt. Alleen zagen zij dit niet, en konden zij zich niet bewust zijn van waar ze zich doorheen bewogen. Hun bewegingen waren volstrekt willekeurig.

Hoewel het nieuwe appartement qua indeling en grootte identiek was aan het oude, was er een verschil dat maakte dat de beleving van ruimte compleet anders was: de grootste wand was van de vloer tot aan het plafond een spiegel. Een enorme spiegel. Het was een raadsel wie hem had aangebracht en waarom, maar Rus vond het fantastisch, de illusie van ruimte. Mij leek het eerder alsof we keken naar onszelf in een parallel universum. Alsof wij het niet waren maar personen die we hadden kunnen zijn. Dat gevoel werd versterkt doordat de spiegelwand de enige in het appartement was zonder ramen of deuren; zonder aanknopingspunt met de wereld buiten het appartement, alsof hij die ontkende.

In plaats van eraan te wennen, groeide in mij een gevoel dat ik door de spiegel tweedimensionaal werd gemaakt. Dat ik minder echt was. Ik zorgde ervoor dat ik me zoveel mogelijk langs de randen van het appartement bewoog en zo min mogelijk in het veld van de spiegel. Vaak eindigde ik bij de ramen, en dan staarde ik minutenlang naar de stad beneden ons, speurend naar nieuwe manieren waarop de dingen richtingen veroorzaakten.

Voor Rus was het anders. Hij leefde op. Na een aantal weken begon hij zelfs weer foto's te maken, iets wat hij al maanden niet had gedaan. Tientallen rolletjes schoot hij vol, en op de

foto's was niets wat niet te maken had met het ons appartement. Bij sommige foto's moest je moeite doen om te zien waar de echte ruimte ophield en de gespiegelde ruimte begon, die foto's gaven me de kriebels.

Er was echter één foto waarbij er bij mij, steeds als ik ernaar keek, een gevoel naar boven kwam van juistheid, dat de dingen klopten. Het was een foto van een doosje lucifers dat op de vensterbank lag, met daarachter het raam, en daarachter de stad. Alles in de foto was naar buiten gericht, naar de stad die achter het raam lag; de lijnen van de vensterbank, de contouren van het doosje, de omlijsting van het raam.

'Op deze foto', zei ik tegen Rus, toen hij alle foto's had uitgespreid over de vloer, 'is alles tastbaar. Dat is heel mooi'.

Wat er een paar dagen later gebeurde, kan het best worden omschreven als *relevant*. In een berg afval voor ons gebouw vond ik een schoenendoos met daarin gloednieuwe schoenen in precies mijn maat. Toen ik ze aantrok voelde het alsof ik een aanknopingspunt uit de stad had opgeraapt, er zelf een was geworden. De zolen van de schoenen waren van een bijna doorschijnend gelig rubber, met ribbels aan de zijkanten, zichtbaar maar niet zo zichtbaar dat het lelijk was, solide en buigzaam tegelijk. Ik liep een rondje om het gebouw, en op het ritme van mijn stappen herhaalde zich in mijn hoofd de woorden jij-bent-van-ons-jij-bent-van-ons. Dat klonk heel erg goed. Ik voelde dat ik wilde dat ik van hen was.

Vanaf die dag begon ik routes te lopen door de stad. Mijn routes waren nooit van tevoren uitgestippeld, maar tijdens het lopen onthield ik elke afslag die ik nam. De gedachte dat ik een onderdeel was van de stad en er precies hetzelfde uitzag als alle mensen die zich er willekeurig doorheen bewogen, gecombineerd met het besef dat ik de enige was die de bewegingen in perspectief zag, gaf me een gevoel van compleetheid. Van de foto van Rus, de foto waarop de dingen klopten, maakte ik een stapel kopieën en die bewaarde ik in de schoenendoos onder het bed. Wanneer ik thuiskwam pakte ik een kopie uit de schoenendoos, en daarop reconstrueerde ik met een rode stift de route die ik die dag had gemaakt. Er waren vaak afslagen die niet of niet duidelijk te herleiden waren op de foto, of er net buiten vielen, maar dan tekende ik ze toch, zodat er een nieuwe laag aan de werkelijkheid werd toegevoegd. Een plattegrond over een plattegrond. Het idee dat ik dat was, die rode lijn dwars door de stad, maakte dat ik me een echt persoon voelde. Een persoon met schoenen die solide en buigzaam waren tegelijkertijd.

Toen ik op een middag thuiskwam vond ik Rus naakt op zijn hurken voor de spiegel. Hij hield zijn hoofd heel dicht tegen de spiegel aan, zodat het leek alsof er een hoofd aan zijn hoofd vastzat. Ik vroeg hem waar hij mee bezig was.

'Lena', zei hij, 'er zit een fout in de spiegel'.

Ik liep langs de muur naar mijn schoenendoos. Ik had een lange route gemaakt en was bang dat ik onderdelen ervan zou vergeten. Pas toen ik op de bedrand zat met de stift in mijn hand en de foto op mijn schoot kwam er rust in mijn hoofd. Ik wist alle richtingen nog precies.

'Wat dan?' vroeg ik hem.

'Een vlek. Ik begrijp niet dat ik het niet eerder heb gezien. Ik begrijp er niets van.'

'Wat voor vlek?' Ik weet niet waarom, maar de hand met de stift stakte vlak voor hij een grote weg overstak. Alsof een stoplicht op rood was gesprongen.

'Ik weet niet. Het lijkt er wel in gebrand.'

Ik had mijn hand nu zo lang stilgehouden dat de inkt bijna door het papier was gedrukt. Ik haalde diep adem, en liep toen recht op de spiegel af.

De vlek was niet groter dan een pink en had de vorm van een letter S die achterover was gevallen, met een uitstulping aan de onderkant. Ik moest denken aan de schuine letter S van *Specht & Vink Makelaars*, maar dan andersom schuin.

'Hoe lang zit je hier al zo?' vroeg ik Rus. Hij zag er niet goed uit, over zijn hele lijf verspreidde zich kippenvet.

Hij haalde zijn schouders op. 'Dit is niet goed Lena.'

Ik denk dat ik precies wist wat hij bedoelde. Hij wilde dat de spiegel zuiver was, zo zuiver dat hij verdween als spiegel en alleen dat wat erachter lag naar voren bracht. Maar de vlek had het verpest.

Een paar nachten later, na dagen waarin hij steeds weer was uitgekomen op zijn hurken bij de vlek, schudde Rus me wakker. Hij was helemaal bezweet en zijn ogen stonden verwilderd.

'Er zit een gezwel in mijn hoofd, Lena', zei hij, 'een gezwel in de vorm van de vlek op de spiegel. Ik voel de vorm ervan in mijn hersenen branden, de randen ervan. Het staat allemaal in verbinding met elkaar, begrijp je? Alles.'

Ik drukte een hand op zijn voorhoofd, dat heet was alsof er inderdaad iets onder zat wat brandde. Hij werd iets rustiger en sloot zijn ogen.

'Het gaat erom', zei hij, 'dat je de verbanden ziet tussen de dingen. Ook als ze er niet lijken te zijn. Het gaat erom, dat ik die vlek uit de spiegel verwijder. Hij geeft bestaansrecht aan het gezwel in mijn hoofd.'

Ik hield zijn hoofd stevig vast tot hij weer in slaap viel. Toen ik zelf insliep droomde ik dat in mijn been een vleeswond zat. Een vleeswond in de vorm van een vallende S, zo groot dat er kinderen in speelden. Ze groeven erin alsof het een zandbak was, en de wond deinde mee op hun bewegingen. Ik keek ernaar, naar het deinen, maar ik voelde niets.

De volgende dag liep ik op mijn route naar binnen bij een groot museum. Er was een tentoonstelling met meesters uit de 20ste eeuw: Matisse, Derain, Picasso, ze hingen er allemaal. De afsluiter van de tentoonstelling was een doek dat niet veel groter was dan 50x50 cm. Het hing helemaal alleen in een aparte ruimte. Alles wat het was, was een zwart vierkant op een witte ondergrond. Ik stond heel lang voor het doek, en in mij werd een gevoel zo groot dat ik er tranen van in mijn ogen kreeg. Het was een gevoel van pure gewaarwording, alsof alle meesterwerken waren opgeslokt in dit ene zwarte vierkant. Alsof dit de enige mogelijke conclusie was van alle schilderkunst, van alles. Toen ik naar huis liep, wist ik dat dit mijn laatste route was geweest. Mijn hoofd was helder.

Thuis vond ik Rus op zijn hurken voor de vlek in de spiegel, erop inhakkend met een voorwerp. In een rechte lijn liep ik langs hem heen, naar het raam, naar de vensterbank, naar het luciferdoosje dat daar al die tijd was blijven liggen. Toen ik het doosje oppakte, was het alsof ik ingreep in de foto zoals Rus hem had gemaakt, de foto waarvan ik tientallen kopieën in de schoenendoos onder het bed had opgeborgen. Alsof ik de richting van de dingen doorbrak. Wat ik deed.

Toen ik de lucifer langs het strijkvlak streek, keek Rus voor het eerst op van zijn hakwerkzaamheden. Ik zat inmiddels op de rand van het bed met de schoenendoos en de fotokopieën op mijn schoot. De brandende lucifer liet ik erin vallen, en ik zag hoe de randen van het papier als eerste vlam vatten, hoe er nieuwe vormen tevoorschijn kwamen. De doos zette ik op de vensterbank.

Heel lang bleven we stilzitten, Rus op zijn hurken en ik op de bedrand. We staarden naar hoe de vlammen nieuwe vlammen maakten en langzaam de dingen in ons appartement verschroeiden. We voelden de hitte ervan op onze lichamen, voelden dat het gevaarlijk was. En allebei wisten we op dat moment dat dit het onvermijdelijke was waar we al die tijd naartoe hadden bewogen, dit in elkaar storten, dit moment van pure gewaarwording. Ademen ging steeds moeilijker, en daardoor merkten we dat we ademden. Dat we levend waren. Dat dit het begin was van iets.